

IX Ogólnopolska Konferencja Naukowa Polskiego Towarzystwa

Nauk Społecznych o Sporcie

Akademia Wychowania Fizycznego im. Bronisława Czecha w Krakowie

2-4 września 2019 roku

Księga abstraktów

Dr Damian Barnat (AWF Kraków)

Tytuł: *Czy określanie sportu jako religii jest zasadne?*

Określanie sportu jako religii jest obecne zarówno w dyskursie akademickim, jak i świadomości potocznej. Wpływ na tę sytuację miał niewątpliwie Pierre de Coubertin, który w swych rozważaniach na temat olimpizmu posługiwał się niejednokrotnie pojęciem religii. W drugiej połowie dwudziestego stulecia pojawiają się systematyczne analizy, koncentrujące się na wykazaniu strukturalnych podobieństw zachodzących między sportem a religią. W moim wystąpieniu chciałbym opisać i omówić racje, które sprawiają, że wielu badaczy określa sport jako zjawisko w istotny sposób zbliżone do religii. Uważam, że zasadniczym problemem w tym kontekście pozostaje sposób ujmowania religii. Odwołując się do podziału definicji religii na substancjalne i funkcjonalne, chciałbym pokazać, że zabieg określania sportu jako religii wpisuje się zasadniczo w ramy definicji funkcjonalnych. Następnie chciałbym przedstawić krytykę funkcjonalnego podejścia do religii, a także – co za tym idzie – podważyć zasadność traktowania sportu i religii jako zjawisk analogicznych.

Słowa kluczowe: religia, sport, nowoczesność

Dr Tomasz Bohdan (Politechnika Opolska)

Tytuł: *Ernest Wilimowski – zapomniana gwiazda sportu II Rzeczypospolitej*

Setna rocznica odzyskania niepodległości przez Polskę stała się dla autora asumptem do podjęcia prac zmierzających do przygotowania serii artykułów poświęconych działalności osób związanych z kulturą fizyczną dwudziestolecia międzywojennego i inicjatywom promującą kulturę fizyczną w odradzającej się Rzeczypospolitej.

Niniejszy tekst poświęcony jest Ernestowi Wilimowskiemu, wybitnemu piłkarzowi, gwiazdorowi sportowemu, którego karierą kierowały wielka polityka i wojna.

Wilimowski urodził się w 1916 r. jako Ernst Otto Pradella. Przyszedł na świat w Katowicach, na terytorium Rzeszy Niemieckiej. W 1922 r. Katowice wraz z częścią Górnego Śląska zostały przyłączone do Polski. W jego domu mówiło się po niemiecku. W szkole i na podwórku używał języka polskiego z naleciałościami gwarowymi. Jego pierwszym klubem był 1. FC Katowice. Klub zarządzany przez niemieckich działaczy, w którym występowali wyłącznie Górnoślązacy. W 1934 r. został zawodnikiem Ruchu Wielkie Hajduki. Klubu kojarzonego z powstańcami śląskimi i polskimi patriotami. W reprezentacji Polski zadebiutował jako 17-latek. Grał w niej aż do końca sierpnia 1939 r. W 22 meczach strzelił 21 goli. Do historii futbolu przeszedł mecz Polski z Brazylią na mistrzostwach świata we Francji w 1938 r. Wilimowski strzelił w nim cztery bramki.

W czasie okupacji hitlerowskiej Wilimowski zostaje uznany za rodowitego Niemca. Powrócił do swojego pierwszego klubu 1. FC Kattowitz. 1 czerwca 1941 r. zadebiutował w drużynie Grossdeutschland, i strzelił dwie bramki Rumunii. W reprezentacji III Rzeszy zagrał 8 razy. Strzelił 13 bramek.

Celem artykułu jest przedstawienie niezwyklej kariery sportowej Ernesta Wilimowskiego, ze szczególnym uwzględnieniem czasów międzywojennych, kiedy był największą gwiazdą reprezentacji Polski w piłce nożnej.

Jako metodę badawczą zastosowano analizę zawartości prasy. Ponadto posługiwano się metodą opisową i porównawczą.

Słowa kluczowe: sport, piłka nożna, II Rzeczpospolita, Mistrzostwa Świata w Piłce Nożnej 1938

Prof. Wacław Branicki (AGH Kraków)

Tytuł: *Kulturowy i etyczny aspekt e-sportu w wybranych dyskursach medialnych*

Kulturowy i etyczny aspekt e-sportu w dyskursach medialnych stał się szczególnie widoczny w czasie dyskusji dotyczącej możliwości włączenia tego rodzaju zawodów do zbioru dyscyplin olimpijskich. Celem wystąpienia jest zaprezentowanie wyników analizy argumentów, które pojawiły się w wybranych dyskursach medialnych. Kryterium ich wyboru są odwołania do wymiaru etycznego i kulturowego. Pytaniem badawczym jest, czy w debacie publicznej dostrzegana jest kształceniowa funkcja e – sportu, czy też przeważają argumenty wskazujące na zagrożenia wynikające z tego typu działalności.

Dr Ariel Ciechański (PAN, Warszawa)

Tytuł: *Czy wykluczenie transportowe wpływa na turystykę w Beskidzie Niskim i Bieszczadach?*

Wprowadzenie. Sieć kolejowa na terenie powiatów Bieszczadów i Beskidu Niskiego nie charakteryzowała się nigdy dużą gęstością, zapewniała jednak jeszcze w początku lat 1990. obsługę zarówno miejscowej ludności, jak i turystów na przyzwoitym poziomie, zwłaszcza na głównym ciągu Stróże–Sanok. Również linie prowadzące w głąb gór charakteryzowały się wystarczającą ofertą przewozową realizowaną 7 dni w tygodniu. Połączenia te uzupełniały autobusy PKS, a także kolej leśna. Po 1989 r. rozpoczął się tu proces diametralnych zmian, które warto prześledzić i zbadać ich wpływ na turystykę.

Cel. Celem badania jest identyfikacja zmian w sieci transportu publicznego na badanym obszarze oraz weryfikacja jak i czy wpływają one tam na turystykę.

Materiał i metody. Badanie opiera się na analizie rozkładów jazdy oraz informacji zebranych w trakcie badań terenowych oraz ankietowanych przeprowadzanych w 2019 r. wśród turystów.

Wyniki. Kryzys lat 1990. i 2000 doprowadził do całkowitej marginalizacji kolei na terenie badanego regionu. Na części linii wstrzymano całkowicie ruch, na pozostałych oferta przewozowa nie spełnia choćby wymogu racjonalnego minimum. Szczególnie dotkliwie jest to w przypadku okolicy Komańczy, gdzie spadła liczba uruchamianych połączeń autobusowych, dodatkowo realizowanych tylko w dni robocze. Także miejscowości między Ustrzykami Dolnymi a Krościenkiem, gdzie brak już pociągów, pozostają w dni wolne pozbawione transportu publicznego. Skutkiem tego jest utrudnienie dojazdu w góry (oraz poruszania się na ich terenie) turystom, którzy z jakiś względów nie mogą np. z racji wieku skorzystać z samochodu. W wielu miejscach transport publiczny w dni wolne lub też poza wakacjami nie istnieje. Dlatego wiele osób jest zmuszonych przyjeżdżać na badany obszar samochodem.

Wnioski. Nakreślone powyżej zjawisko wykluczenia transportowego staje się istotnym problemem społecznym, dotykającym pośrednio także turystów odwiedzających badany obszar górski. Brakuje wyczerpujących badań dotyczących skali tego problemu i autor podejmuje próbę przynajmniej częściowego wypełnienia tej luki. Wnioski z jego badań mogą posłużyć wykreowaniu właściwej polityki transportowej na tym terenie.

Słowa kluczowe: wykluczenie transportowe, transport publiczny, bariery w turystyce, Bieszczady, Beskid Niski

---

Mgr Ewa Ciembroniewicz (Uniwersytet Jagielloński).

Tytuł: *Tradycyjne kungfu czy nowoczesne wushu – kierunki rozwoju chińskich sztuk walki na świecie*

Określenie wushu zostało spopularyzowane w drugiej połowie XX wieku, przez władze Chińskiej Republiki Ludowej, które zaczęły wykorzystywać kungfu jako środek wychowawczy w kształtowaniu nowego pokolenia, mimo iż wcześniej te same władze odrzuciły tę formę samoobrony jako niebezpieczne narzędzie walki z istniejącym systemem. Tradycyjne style walki przestały się rozwijać. Częściowe odrzucenie historii kungfu, modyfikacja i kompilacja doprowadziły do stworzenia nowego ujednoliczonego systemu o nazwie wushu. Nowoczesne wushu o nowej strukturze, choć nie odzwierciedla prawdziwych historycznych sztuk walki, jest sportem z dobrze opracowanym programem współzawodnictwa, promowanym poza granicami kraju. Celem mojego wystąpienia będzie przedstawienie procesów usportowienia tradycyjnych chińskich sztuk walki, które zdefiniowało ramy instytucjonalne organizacji zajmujących się ich promocją na całym świecie oraz przyjrzenie się kierunkom rozwoju chińskich sztuk walki obecnie.

Mgr Danilo Contiero (University of the West of Scotland)

Prof. Julien Baker (University of the West of Scotland),

Prof. J. Kosiewicz (PTNSS),

Dr George Jennings (Cardiff Metropolitan University),

Daniela Olivieri (Italian Fencing Federation)

Tytuł: *Dojo and Martial Arts: a social community for physical activity and health prevention in later age*

Introduction: The development of ageing and the increasing number of older adults represent a true health and social issue. On the other hand, in the last few years, the popularity of Martial Arts, between elderly populations, has increased a lot. This pushed the authors to investigate the role of Martial Arts in the community and the role of the Dojo as a possible way to improve quality of life, physical activity and social involvement in later life.

Methods: This is a qualitative study. The research team has structured and submitted semi-structured interviews to participants aged over 60 that have been practicing Martial Arts for more than 2 years. Interviews have been conducted by phone/Skype. Participants have been informed about the purpose of the interview but not about the goal of the study,

to not affect the validity of the answers. All participants have been asked permission and confirmation of their answers before transcribing the interviews.

Results: Participants show that practicing Martial Arts has improved their quality of life, physical activity and social involvement. The findings underline that this is not related to general physical activity, but mostly to the structure and values of traditional Martial Arts and to the supporting community they find in the Dojo.

Discussion: The research has underlined a strong need of belonging and stability in the later years of life, that seems to be well satisfied by the practice of traditional Martial Arts. Most of older athletes seem to train not only for the fitness but for the social context that they can find in the Dojo. Moreover, It is not to be underestimated the interaction, while training, between older and younger athletes, as a stimulating comparison. The challenging interaction with young people looks to be positive, motivating in the participants an intra or extra personal processes to improve themselves. Therefore, it's possible to consider the Dojo not only a place where practicing traditional Martial Arts, but a micro-community, where older adults feel active, alive and socially engaged.

Dr Piotr Cybula (AWF Kraków)

Tytuł: *Organizacja obozów sportowych dla dzieci i młodzieży a ustawa o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych*

Wzrastająca popularność różnego rodzaju obozów sportowych dla dzieci i młodzieży rodzi pytanie o ich prawną ocenę. Jednym z pytań, które powstają w tym zakresie, jest pytanie, czy do ich organizacji zastosowanie znajduje ustawa z dnia 24 listopada 2018 r. o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych.

Celem artykułu jest wskazanie w jakich przypadkach to następuje, a w jakich zastosowanie tej ustawy jest wyłączone. W szczególności chodzi o ocenę oferty organizatorów obozów z punktu widzenia definicji pojęć "impreza turystyczna" i "powiązane usługi turystyczne". Następnie przedstawione zostaną konsekwencje wynikające z zastosowania tej ustawy. Problematyka zostanie przedstawiona w kontekście specyfiki organizacji obozów sportowych dla dzieci i młodzieży. Tytułowy temat jest interesujący nie tylko z teoretycznego, dla także praktycznego punktu widzenia. W praktyce bowiem nie do rzadkości należą przypadki organizacji takich wyjazdów z pominięciem zastosowania ustawy o imprezach turystycznych i powiązanych usług turystycznych, w sytuacjach gdy ustawa ta powinna znaleźć zastosowanie. Prowadzi to nie tylko do utrudnienia w dochodzeniu praw z niej wynikających przez uczestników takich obozów oraz ich rodziców lub opiekunów, ale także do możliwego poniesienia różnego rodzaju negatywnych konsekwencji przez organizatorów obozów.

Dr Iwona Dominek (AWF Kraków)

Tytuł: *Aspekty turystyki górskiej w prozie literackiej Władysława Krygowskiego*

Wprowadzenie

Władysław Krygowski był, bez wątpienia, najbardziej znaczącą postacią w polskiej turystyce górskiej w całym jej powojennym okresie. Swoimi inicjatywami i dokonaniem w tej dziedzinie zasłużył się nie tylko jako czynny turysta i krajoznawca czy działacz turystyczny, ale także jako pisarz górski. Wyjątkowe miejsce w dziejach polskiej turystyki górskiej zawdzięcza on swojej twórczości literackiej. Jako autor turystycznych opowiadań-wspomnień upoetyczniał, ale i popularyzował turystkę najlepszą z możliwych – aktywną, aktywizującą fizyczność i duchowość człowieka. Wpłynął on w istotny sposób na kształt i rozwój polskiej turystyki górskiej oraz na formowanie się jej etosu.

Cel

Celem pracy jest próba charakterystyki dorobku prozatorskiego Krygowskiego pod kątem występujących w jego utworach motywów interesujących z punktu widzenia problematyki turystyki górskiej. Uwzględnione zostały wątki jego górskich doświadczeń i przeżyć związanych z uprawianiem turystyki; wątki dotyczące m.in. walorów poznawczych, stosunku do przyrody, swoistego stylu wędrownictwa, spotkań z „ludźmi gór”, przemian jakie zaszły w krajobrazie, kulturze górskiej czy w obszarze infrastruktury turystycznej.

Materiał i metody

Przedmiotem ukierunkowanych analiz i interpretacji są wydane w latach 70. i 80. tomy wspomnień Krygowskiego, a także wybrane artykuły publikowane na łamach „Wierchów” i innych czasopism. Konieczne było odwoływanie się także do opinii krytyków tej literackiej twórczości, głównie Jacka Kolbuszewskiego i Andrzeja Sulikowskiego.

Wyniki

Wedle zgodnego zdania krytyków proza Krygowskiego reprezentowała nie tylko wysoki poziom artystyczny, ale i doniosły walor dokumentalny, tkwiący w realistycznym odtwarzaniu mini-zdarzeń, charakteryzowaniu ludzi i miejsc. Uważano, że utwory te wnoszą „cenny wkład do historii polskiej turystyki górskiej”. Zwracano też uwagę na dydaktyczno-wychowawczą wartość analizowanych dzieł. Pisarz przyjmował tu postawę „tolerancyjnego dydaktyka”. Dzieła te stawały się zatem swoistymi – bardzo potrzebnymi – podręcznikami turystyki.

Wnioski

Pisarstwo Krygowskiego spełniało ważną rolę pedagogiczną i formacyjną – szczególnie w aspekcie edukacji ekologicznej i patriotycznej – zwłaszcza w czasach przemiany turystyki górskiej w przemysł turystyczny. Pisarz otwierał czytelnikom z zupełnie innego już pokolenia, szansę dostrzeżenia w górach perspektywy szerszej niż tylko „widokowo-rekreacyjną”.

Prof. Wiesław Drobek (Politechnika Opolska)

Dr Ewa Dawidejt-Drobek (Stowarzyszenie Instytut Śląski)

Tytuł: *Aksjologiczno-ideologiczne aspekty narracji w przewodnikach turystycznych po współczesnym pograniczu polsko-czeskim*

Wprowadzenie

Wiele przewodników turystycznych zawiera przekazy o obiektach z przeszłości i wydarzeniach historycznych, które miały miejsce w danej miejscowości lub regionie. Wybór takich obiektów i faktów oraz sposób ich prezentacji ma szczególny charakter w przypadku obszarów, które kilkakrotnie zmieniały przynależność państwową i były przedmiotem sporów granicznych.

Cel

Celem badań jest zweryfikowanie tez, że sposoby prezentowania w przewodnikach turystycznych spuścizny historyczno-kulturowej wiążą się nie tylko ze stanem wiedzy, lecz również z propagowanymi lub cenionymi wartościami, a ideologiczno-aksjologiczne uwikłanie stanowi cechę charakterystyczną narracji turystycznych o przeszłości również wówczas, gdy na straży przekazu nie stoi cenzura prewencyjna.

Materiał i metody

Materiałem badawczym są przewodniki turystyczne wydane zarówno w okresie PRL, jak i po transformacji ustrojowej. Analizie poddano sposób prezentowania miejsc godnych uwagi turysty i informacje zamieszczane w dziale opisującym dzieje miejscowości lub regionu.

Wyniki

W okresie PRL przewodniki turystyczne generalnie wpisywały się w narrację o powrocie ziem piastowskich do macierzy oraz towarzyszące jej wykładnie o dziesięciu wiekach sąsiedztwa z Czechami i tysiącu lat zmagania z Niemcami. Wyraźne zmiany zaistniały po przełomie ustrojowym. Wraz z zadekretowaniem otwarcia na wielokulturowość oraz dziedzictwo różnych grup etniczno-narodowych i wyznaniowych lokalna spuścizna prezentowana jest często w regionalnym lub europejskim wymiarze. Zauważalna jest również reinterpretacja przeszłości w odniesieniu do wymiaru narodowego.

Wnioski

Katalogi obiektów z przeszłości wskazywanych jako godne uwagi turysty stanowią konstrukty wynikające zarówno z rozpoznania przestrzeni (wiedzy), jak i obowiązujących wykładni interpretacji dziejów lub cenionych bądź propagowanych wartości. Uwikłanie aksjologiczno-ideologiczne wydaje się immanentną cechą narracji turystycznych dotyczących spuścizny historyczno-kulturowej.

słowa kluczowe: narracje, pamięć kulturowa, pogranicze polsko-czeskie, przewodniki turystyczne, spuścizna historyczno-kulturowa

---

Dr Teresa Drozdek-Małołepszy (Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza w Częstochowie)

Prof. Eligiusz Małołepszy (Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza w Częstochowie)

Tytuł: *Sport w szkolnictwie w województwie wołyńskim w okresie międzywojennym*

Celem pracy jest przedstawienie sportu w szkolnictwie w województwie wołyńskim w okresie międzywojennym. Według stanu, na początku lat trzydziestych XX w., województwo wołyńskie liczyło około 1800 placówek oświatowych. Sport rozwijał się głównie w szkolnictwie średnim w większych miastach Wołynia, m. in. w Dubnie, Kowlu, Krzemieńcu, Łucku, Równem oraz Zdołbunowie. Wśród dyscyplin sportowych realizowanych w szkolnictwie, do najpopularniejszych należały: gry sportowe, lekkoatletyka, strzelectwo, sporty wodne oraz sporty zimowe. W zakresie współzawodnictwa sportowego, uczniowie uczestniczyli w rozgrywkach lokalnych, regionalnych oraz międzywojewódzkich. Należy zaznaczyć, iż lata trzydzieste XX w. przyniosły znaczący rozwój sportu szkolnego na Wołyniu. Wyróżniającą się placówką oświatową w działalności sportowej było Liceum Krzemienieckie.

Prof. Dobiesław Dudek (AWF Kraków).

Tytuł: *Karta pocztowa jako źródło do dziejów Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” w Polsce.*

Celem artykułu jest przedstawienie karty pocztowej jako źródła do dziejów Towarzystwa Gimnastycznego "Sokół" w Polsce. Kwerenda źródłowych badań obejmuje lata 1867-1939. W wyniku podjętych działań udało się stwierdzić, że dawna karta pocztowa stanowiła istotny element związany z propagowaniem idei sokolej, budowaniem wizerunku stowarzyszenia jako organizacji ideowo-wychowawczej a także stanowiła jeden z elementów budowy podstaw ekonomicznych tej szacownej organizacji. Źródłowa karta pocztowa związana z funkcjonowaniem Polskiego Sokoła została ukazana na tle

wydawniczym takich samych źródłowych kart pocztowych wydawanych przez słowiańskie odziały Sokoła południowej Europy.

Dr Joanna Femiak (AWF Warszawa)

Tytuł: *Doświadczenie wewnętrzne - teoria i praktyka dydaktyczna na przykładzie zajęć dla studentów fizjoterapii AWF Warszawa.*

Doświadczenie wewnętrzne jest opisywane przez filozofów, szczególnie przez fenomenologów. Podczas swoje wystąpienia chce przybliżyć teorię doświadczenia wewnętrznego, jak również podzielić się metodami pracy ze student, które do niego nawiązują. Zaprezentuję zdjęcia, komentarze, scenariusz zajęć.

Dr Artur Grabowski (Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach)

Tytuł: *Niemiecka profesjonalna liga piłkarska wobec współczesnych wyzwań ekonomiczno-społecznych.*

Wprowadzenie

Kluby/przedsiębiorstwa piłkarskie funkcjonują w relacji z otoczeniem wewnętrznym i zewnętrznym. Rozwój społecznej gospodarki rynkowej i powstanie w 1963 roku niemieckiej ligi piłkarskiej, wpłynął pozytywnie na życie ekonomiczno-społeczne. Rozgrywki sportowe stały się elementem kultury masowej i sposobem spędzania czasu wolnego. Stadiony piłkarskie w Niemczech stanowią ważny element krajobrazu miejskiego, pełniąc funkcje edukacyjne, kulturowe, rozrywkowe i sportowe. W efekcie postępującej profesjonalizacji, komercjalizacji i globalizacji sportu następowały zmiany w strukturach podmiotów piłkarskich, które zaczęły upodabniać się w sposobie działań do przedsiębiorstw rynkowych.

Cel artykułu

Przedstawienie:

1. oddziaływania ekonomiczno-społecznego profesjonalnych podmiotów piłkarskich na gospodarkę Niemiec,
2. znaczenia ryzyka w prowadzeniu działalności przedsiębiorstw piłkarskich,
3. form ekspansji niemieckich przedsiębiorstw piłkarskich na rynki międzynarodowe.

Materiał i metody

W opracowaniu wykorzystano materiały i raporty finansowe a także literaturę zagraniczną dotyczącą ekonomicznych aspektów działalności przedsiębiorstw piłkarskich. Zaprezentowano także wyniki badań własnych przeprowadzonych wśród

klubów 1.Bundesligi. Zebrany materiał został poddany analizie elementarnej, przyczynowej i logicznej. Wykorzystano metodę case study w odniesieniu do klubów piłkarskich z 1.Bundesligi.

Wyniki

Większość niemieckich przedsiębiorstw piłkarskich posiada stabilną sytuację finansową (zwiększa stan kapitału własnego, osiąga zyski, prowadzi zdywersyfikowaną działalność i ekspansję na rynki zagraniczne). Podmioty piłkarskie dążą równocześnie do realizacji celów: ekonomicznych, społecznych, sportowych i środowiskowych. Nieodłącznym elementem w działalności przedsiębiorstw piłkarskich jest ryzyko sportowe, ekonomiczne i personalne. Od podejścia i kompetencji menedżerów zarządzających ryzykiem zależą bezpośrednio wyniki sportowe i ekonomiczne podmiotów piłkarskich.

Wnioski

Ustrój społeczno-gospodarczy wpływa na poziom rozwoju rodzimej przedsiębiorczości sportowej (piłkarskiej) i jego konkurencyjność międzynarodową.

Słowa kluczowe: Niemcy, przedsiębiorstwa sportowe (piłkarskie), rynek sportu, ryzyko, społeczna gospodarka rynkowa.

Dr Małgorzata Jacko (AWF Kraków).

Tytuł: *Zapomniana książka Michała Christiana „Chrześcijańskie pojęcie sportu”*

W 1936 roku nakładem księży Jezuitów w przekładzie Anny Kicińskiej została wydana książka "Chrześcijańskie pojęcie sportu" autorstwa Michała Christiana. Przedstawia ona między innymi sport w pierwszych wiekach chrześcijaństwa oraz w wiekach średnich. Następnie zajmuje się pojęciem wychowania fizycznego oraz moralnym aspektem sportu. W dalszej części poszczególne rozdziały analizują pojęcie sportu w odniesieniu do siedmiu grzechów głównych oraz cnót chrześcijańskich takich jak pokora, cierpliwość, wstrzeźliwość, trzeźwość i inne. Artykuł analizuje treści zawarte w książce oraz ukazuje je w szerszym kontekście wybranych aspektów sportu polskiego w latach 1918-1939.

Mgr Rafał Kamiński (Uniwersytet Gdański).

Tytuł: *Falerystyka sportowa w zbiorach słupskich kolekcjonerów – odznaki i wyróżnienia z konkursów sportowych służb mundurowych w Słupsku jako forma promocji sportu i rekreacji*

W związku z postępowaniem technologicznym spada w społeczeństwie aktywność fizyczna, szczególnie wśród młodych ludzi. Dlatego prowadzi się różnego rodzaju akcje mające zachęcać do aktywności fizycznej. Przykładem tego są zawody sportowe organizowane

przez różne instytucje, jak szkoły i inne placówki publiczne. Zachęcanie do aktywności widoczne jest także w takich miejscach, gdzie sprawność fizyczna jest niezwykle istotna. Przykładem tego jest Szkoła Policji w Słupsku, która ma tradycje organizowania zawodów sportowych. Ta, jak i inne placówki przy okazji organizowanych wydarzeń sportowych wydają pamiątkowe odznaki i wyróżniki. Celem wystąpienia jest pokazanie na przykładzie zbiorów kolekcjonerskich wyróżników sportowych, jak wygląda aktywizowanie społeczeństwa i różnych grup zawodowych poprzez zawody sportowe, oraz jak te wyróżniki można wykorzystać w edukacji i popularyzacji tak instytucji, jak i sportu.

Prof. Marek Kazimierczak (AWF Poznań)

Tytuł: *O etyce zwiedzania w perspektywie overtourismu.*

Wprowadzenie: Zjawisko overtourism jest jedną z częściej dyskutowanych kwestii i to zarówno w mediach popularnych, jak i coraz częściej w środowiskach akademickich. Analizowane w artykule kontrowersje i spory wokół overtourizmu są konfrontowane z koncepcją etyki zwiedzania D. MacCannella. W artykule staram się wykazać, że nie jest możliwe oddzielenie etyki od krytycznej refleksji nad ciągle niezrównoważonym rozwojem współczesnej turystyki, a zatem nie uwzględnianie kwestii społecznej sprawiedliwości, dobrostanu człowieka i jakości jego życia. Część pierwsza artykułu jest refleksją nad etycznym wymiarem turystycznych relacji pomiędzy odwiedzającymi a odwiedzanymi turystyczne atrakcje. Część druga charakteryzuje konsekwencje overtourizmu w perspektywie założeń zrównoważonego rozwoju. Część trzecia, skupia się na określeniu miejsca i roli etyki zwiedzania jako moralnego wyzwania, odnoszącego się do kategorii odpowiedzialności. Artykuł jest próbą nowego podejścia do turystyki, rzucającego wyzwanie racjonalności instrumentalnej, dominującej w sferze turystycznych relacji, w odniesieniu do zjawiska overtourism. Materiał i Metody: Ze względu na znikomą liczbę artykułów naukowych na temat etycznych aspektów badań nad turystyką, zdecydowano się na wykorzystanie materiałów obejmujących, poza czystą literaturą naukową, wiedzę zawartą w materiałach branżowych z wiązanych z marketingiem turystycznym, społecznych forach związanych z mediami, czy kampaniach organizacji pozarządowych. Przegląd artykułów o charakterze interdyscyplinarnym, dotyczący fenomenu overtourizmu, obejmuje także jego społeczno-kulturowe perspektywy. W artykule wykorzystano metodę porównawczą, analizę dokumentów i studiów przypadków z obszaru moralnych zachowań turystycznych podmiotów. W formułowaniu wniosków i ocen dotyczących społecznej sprawiedliwości i odpowiedzialności, wykorzystano metodę hermeneutyczną, w jej odniesieniu do istniejących napięć między prawem do podróżowania a prawami mieszkańców. Wyniki: Przeprowadzona analiza badawcza wiąże się z kluczowymi wyzwaniami stojącymi przed współczesnymi społecznościami, i to w sposób, który przyczynia się do publicznej debaty

nad zjawiskiem overtourizmu. Tekst zawiera krytyczne przesłanie (wsparte o mniej lub bardziej „twarde” dane, wyliczenia i szacunki) o zabarwieniu etycznym, odniesione do skutków turystycznej ekspansji, w wymiarze nie tylko środowiskowym (Przyroda) ale i społeczno-kulturowym (Człowiek). Wyniki uświadamiają wielowymiarowy i złożony charakter problemu overtourizmu, który powinien być rozpatrywany w kontekście zasad zrównoważonego rozwoju, otwierającym szerszą dyskusję na temat interdyscyplinarnych badań nad etyką w turystyce przyszłości. Postulowane jest zielone światło dla etyki zwiedzania, sprzyjającej dialogowi pomiędzy turystycznymi podmiotami. Wnioski: Moralne implikacje, jakie niesie z sobą zjawisko overtourism wyznaczają taki rodzaj badań, które dotyczą nie tylko tego, co „jest”, ale także tego, co „powinno zaistnieć” w praktyce turystycznej. W uregulowaniu globalnych działań podejmowanych w sferze turystyki nie może zabraknąć myślenia w kategoriach społecznej sprawiedliwości i odpowiedzialności, czego sublimacją jest etyka dialogu, czy etyka dyskursu, w ramach których sytuuje się etyka zwiedzania. Społeczne wyzwania wobec zjawiska overtourizmu wymagają nie tylko odpowiednich systemów zarządzania, zwiększenia zaangażowania społeczności w proces decyzyjny i zaangażowania zainteresowanych stron, ale i etycznych debat nawiązujących do obserwowanego „zwrotu moralnego” w turystyce, a także debat o zabarwieniu socjologicznym i politycznym, dotyczących rzeczywistej realizacji zasad zrównoważonego rozwoju. Zrozumienie i propagowanie wartości etycznych w turystycznej sferze, musi iść w parze z postawą tolerancji i szacunku dla różnorodności przekonań moralnych, warunkujących procesy transformacji turystyki, zgodne z założeniami zrównoważonego rozwoju.

Dr Karolina Korbiel (AWF Kraków)

Tytuł: *Funkcje edukacyjne projektów Slow Food Travel*

Wprowadzenie

W dobie coraz szybszego tempa życia, wszechobecnych, wysokoprzetworzonych produktów żywnościowych, czy rozwijających się sieci restauracji typu „fast food”, szerzenie wiedzy o żywności naturalnej, lokalnej i sezonowej wydaje się nabierać ogromnego znaczenia. Projekty Slow Food Travel oferują nowy model turystyki, składający się ze spotkań i interakcji z rolnikami, producentami serów, pasterzami, rzeźnikami, piekarzami, producentami wina, czy kucharzami, którzy stają się narratorami lokalnych miejsc i przewodnikami po lokalnych tradycjach. Celem projektów jest przybliżenie turystom wiedzy dotyczącej zachowania różnorodności biologicznej żywności, a także skłanianie ich do zrozumienia lokalnych kultur, ich tożsamości i gastronomii.

Cel

Celem badań podjętych w tej pracy jest analiza projektów Slow Food Travel pod kątem ich funkcji edukacyjnych, a także odpowiedź na pytanie, czy projekty Slow Food Travel mają szansę stać się źródłem wzrostu świadomości dotyczącej wieloaspektowości żywienia i produkcji żywności.

Materiał i metody

W badaniach użyto metody syntezy i analizy literatury naukowej, a także materiałów publikowanych przez organizację Slow Food.

Wyniki

Projekty Slow Food Travel wpisują się w nowoczesny nurt, obejmujący zmiany w modelu konsumpcji, zwany „ekonomią doświadczeń”. Dzięki proponowanym w ramach projektów aktywnościom, turyści mają możliwość poznania idei „slow food” poprzez własne zaangażowanie, np. uczestnictwo w warsztatach wytwarzania różnych produktów spożywczych, czy próbowanie potraw. Projekty przyciągają jednak głównie turystów, którzy są świadomi znaczenia dziedzictwa kulinarnego, idei zrównoważonego rozwoju, których podróże motywowane są poszukiwaniem autentyczności.

Wnioski

Gdyby potencjał projektów Slow Food Travel był w większym stopniu wykorzystywany przez tzw. turystów masowych, ich funkcje edukacyjne miałyby dużo większe znaczenie. Ważnym zabiegiem wydaje się w tym przypadku opracowanie odpowiednich komunikatów marketingowych, które mogłyby trafić do szerszego grona odbiorców.

Słowa kluczowe: Slow Food Travel, turystyka kulinarna, edukacja

---

Prof. Jerzy Kosiewicz, Prezes PTNSS

Tytuł: *Sport – pochwała dopingu. O jego użyteczności i konieczności*

Autor wskazuje, że we współczesnym sporcie wyczynowym, wysoko kwalifikowanym, zawodowym, widowiskowym, top-level sport, elite-sport, marketability sport czy w sporcie olimpijskim - których początek można usytuować na przełomie XIX i XX wieku zaistniały błędne decyzje, hamujące rozwój wskazanych postaci sportu. Ograniczono go pierwotnie do kręgu dobrze sytuowanych pod względem finansowym dżentelmenów, zabroniono uczestnictwa kobietom, zabroniono w znacznej części (a na igrzyskach olimpijskich w ogóle) uczestnictwa sportowcom–zawodowcom. Negowano też potrzebę komercjalizacji sportu. Zakazano także stosowania określonych form dopingu. Sport zaczął szybciej się rozwijać, stał się bardziej atrakcyjny i widowiskowy, gdy do zawodów dopuszczono utalentowane osoby z nizin społecznych: robotników (a także kobiety), zawodników zarabkujących na sporcie i wyrażono zgodę na jego komercjalizację. Przyczyniło się to do zintensyfikowania inwestycji w sporcie, wzbogacenia i

unowocześnienia jego infrastruktury, zoptymalizowania badań, technologizacji, produkcji lepszego sprzętu oraz znacznego podwyższenia honorariów zawodników i trenerów. Do kolejnego, radykalnego skoku jakościowego w sporcie przyczyni się zniesienie zakazu stosowania dopingu. Implikować to będzie konieczną i kompetentną opiekę medyczną – farmakologiczną i lekarską – sprzyjącą będzie maksymalizacji wyników, zwiększeniu zainteresowania spektaklem sportowym. Umiejętne jego stosowanie wyzwoli niewykorzystane jeszcze potencje wydolnościowe, wytrzymałościowe i sprawnościowe zawodników.

Mgr Maria Kościelniak (Uniwersytet Wrocławski)

Tytuł: *Szlaki kulturowe, podróże lekturowe, questing – wpływ zorganizowanych form prezentacji dziedzictwa kulturowego na obraz współczesnej turystyki w regionach peryferyjnych na przykładzie Gorców*

W dobie społeczeństwa konsumpcyjnego, dla którego najbardziej wartościową formą spędzania wolnego czasu jest kolekcjonowanie doświadczeń, zmienia się turystyczna oferta rynkowa, infrastruktura krajoznawcza i struktura produktów turystycznych. „Producenci”, dopasowując się do nowych trendów, coraz częściej proponują atrakcje empiryczne, zapadające w pamięć; odchodzą od sztampowych wycieczek i suwenirów. Ważnym aspektem nowoczesnej turystyki kulturowej jest poszukiwanie przez konsumentów produktów niszowych, elitarnych, wyszukanych. Kryterium wyboru często przestaje być cena – turyści chcą wykorzystać możliwość „pokazania” (m.in. za pomocą mediów społecznościowych) swojej erudycji i oryginalności zainteresowań. Dzięki temu atrakcje oferowane przez ubogie peryferia stają się cennym produktem. Do łask wraca także podróżowanie śladami pisarzy, bohaterów literackich i filmowych, grup etnicznych, a takie wycieczki często odbywają się poza głównym szlakiem międzymiastowym. Aby odkryć historię, trzeba zboczyć z najbardziej uczęszczanej trasy. W związku z tym już od kilkunastu lat, m.in. dzięki wsparciu finansowemu Unii Europejskiej, rozwijają się projekty udostępniające dziedzictwo kulturowe peryferii.

Współcześnie odkrywanie na nowo zasobów dziedzictwa kulturowego i wykorzystywanie ich dla promocji regionów jest doskonałą strategią na odciążenie przeładowanych turystycznie miejsc, jak np. Tatry. Powodzenie tej strategii jest skorelowane z formą, jaką przybiera prezentacja walorów turystycznych. Zwrócenie się w stronę gamifikacji, *questingu*, digitalizacji informacji, a także wprowadzenie nowoczesnych rozwiązań w strukturę tradycyjnych produktów turystycznych, jakimi są szlaki kulturowe, pozwala na wzmocnienie pozycji regionów na polskim rynku turystycznym.

Pochylając się nad cechami współczesnego społeczeństwa – jego potrzebami i przyzwyczajeniami – można podjąć próbę charakterystyki produktów turystyki

kulturowej. W referacie przedstawione zostaną wybrane formy prezentacji kulturowych walorów Gorców – pasma górskiego „schowanego w cieniu” popularnych Tatr. Celem będzie również znalezienie powiązań między uwarunkowaniami społecznymi a obrazem współczesnej turystyki kulturowej na przykładzie Gorców.

Referat zostanie opracowany w oparciu o informacje dotyczące Szlaku Kultury Wołoskiej¹, literackich szlaków w Małopolsce² oraz *questingu* polskiego³. Dodatkowo za materiał posłużą informacje zdobyte w czasie badań terenowych odbytych w Gorcach.

Dr Maja Krasucka (Uniwersytet Opolski)

Tytuł: *Zaangażowanie dotacji publicznych w finansowanie zadań sportowych realizowanych przez OPP*

Wprowadzenie Uwarunkowania funkcjonowania organizacji pozarządowych przekładają się na określoną specyfikę ich zasobów. Ta zróżnicowana jest ze względu na ich rodzaj i rozmiary oraz źródła ich pochodzenia. W myśl teorii zależności od zasobów zdolność do pozyskiwania i utrzymywania zasobów jest kluczem do przetrwania i rozwoju organizacji. Jednak struktura źródeł pochodzenia tych zasobów może oddziaływać na sposób funkcjonowania i zakres działań podejmowanych przez organizację. Instytucjonalny system organizacji sportu, jak również zasady finansowania organizacji pozarządowych objawiają się tym, że jednym z głównych źródeł ich przychodów są środki publiczne. Dlatego założono, że udział środków publicznych w przychodach ogółem różnicuje społeczne organizacje sportowe w zakresie ich cech organizacyjno-finansowych.

Cel Celem badań było zidentyfikowanie struktury przychodów wybranych niekomercyjnych organizacji realizujących zadania sportowe oraz rozpoznanie zróżnicowania ich cech organizacyjno-finansowych wynikającego z udziału środków publicznych w przychodach ogółem.

Materiał i metody Badanie przeprowadzono w odniesieniu do OPP, realizujących zadania w zakresie wspierania i upowszechniania kultury fizycznej na terenie województwa opolskiego w latach 2013-2017. Dane pozyskano z Bazy Sprawozdań Finansowych i Merytorycznych OPP. Badanie przeprowadzono przy zastosowaniu podstawowych narzędzi statystyki opisowej.

Wyniki Udział środków publicznych różnicuje OPP w obszarze cech organizacyjno-finansowych. Wyższy odsetek przychodów publicznych współwystępował z większą liczbą pracowników nietatowych, członków i odbiorców działań. OPP, które w mniejszym stopniu korzystały ze środków publicznych wykazały większy stan

---

¹ <https://szlakwoloski.eu/>

² <http://readingmalopolska.pl/>

³ <http://questing.pl/>

zatrudnienia etatowego i liczbę wolontariuszy. Przyjęty w badaniu parametr różnicujący OPP wskazał na odmienną wydajność i struktury źródeł przychodów.

Wnioski Wyniki wskazują, że nie tylko fakt angażowania środków publicznych w finansowanie działalności niekomercyjnych organizacji sportowych, ale również ich udział w strukturze przychodów można potraktować jako czynnik, który generuje różnice w ich potencjale organizacyjnym i finansowym. Większy udział dotacji w przychodach ogółem może wskazywać na duży potencjał kadrowy i szerszy zasięg działania OPP. Mniejsza ich partycypacja współwystępuje z wyższą wartością przychodów ogółem i dywersyfikacją ich źródeł. Można to potraktować jako źródło elastyczności, czynnik sprzyjający zdolności do kontynuowania działalności.

Słowa kluczowe: dotacje, finansowanie sportu, organizacje pożytku publicznego

---

Prof. Zygmunt Kruczek (AWF Kraków)

Dr Bartłomiej Walas (Wyższa Szkoła Turystyki i Ekologii w Suchej Beskidzkiej).

Tytuł: *Od euforii do irytacji. zmiana postaw rezydentów wobec turystów na przykładzie analizy zachowań mieszkańców Krakowa*

Jednym ze społecznych skutków rozwoju przyjazdowego ruchu turystycznego jest zmiana nastawienia mieszkańców wobec turystów. Zmiana ta jest zależna od postrzegania przez mieszkańców pozytywnych i negatywnych skutków turystyki. Ilustracją zmiany stosunku mieszkańców do turystów jest tzw. indeks Doxey'a sprowadzający te zmiany do czterech etapów: euforii, apatii, irytacji i konfliktu. Pojawienie się negatywnych postaw mieszkańców wobec turystów jest rezultatem przekroczenia granic pojemności socjopsychologicznej miasta (ang. social carrying capacity), czyli zdolności akceptacji zachodzących zmian.

W artykule opisano zmiany postaw mieszkańców Krakowa wobec zwiększającego się ruchu turystycznego oraz zachodzące w przestrzeni miasta procesy prowadzące do gentryfikacji najbardziej frekwentowanych przez turystów obszarów. W oparciu o przeprowadzone badania sondażowe wśród mieszkańców oraz przedstawicieli tzw. branży turystycznej (hotelarze, restauratorzy, organizatorzy turystyki) uzyskano opinie w sprawie newralgicznych problemów dalszego rozwoju turystyki w Krakowie, przedstawione w postaci skali zgodności respondentów odnośnie stawianych tez.

Wyniki badań wskazują na zróżnicowane postawy trzech grup interesariuszy potwierdzając tym samym przyjętą hipotezę badawczą odmiennego ich podejścia do dalszego rozwoju turystyki w Krakowie. Sformułowane wnioski mogą być wykorzystane do kształtowania polityki turystycznej miasta zgodnej z idea zrównoważonego rozwoju uwzględniającej aktualne i przyszłe potrzeby wszystkich grup interesariuszy.

Dr Ewa Kruszyńska (Uniwersytet Szczeciński)

Tytuł: *Ocena skuteczności działania programu strategicznego „Sportowy Poznań” prowadzonego przez Urząd Miasta Poznania, w opinii usługodawców*

W pracy podjęto próbę analizy skuteczności działania programu strategicznego „Sportowy Poznań”, w której wzięto pod uwagę opinię usługodawców, chcąc uzyskać ich ocenę skuteczności działań Urzędu Miasta Poznania. W kwestionariuszu ankietowym zamieszczono wszystkie cele wzięte pod uwagę w realizacji programu „Sportowy Poznań”. Badaniem na terenie krytych kortów tenisowych (16 obiektów), krytych pływalni (12 obiektów) oraz fitness klubów (11 obiektów) miasta Poznania, zostało objętych 39 usługodawców (zarządzających obiektem sportowo-rekreacyjnym). Uzyskane od usługodawców informacje pozwalają na dokonanie prawidłowej oceny skuteczności działania programu „Sportowy Poznań”. Warunkiem pełnej realizacji zadań zawartych w programie „Sportowy Poznań” jest stała współpraca oparta na współdziałaniu władz miasta z usługodawcami i akceptowaniu przez usługodawców założeń polityki władz miasta. Zastosowany w pracy model zmiennych binarnych pozwolił na określenie wzrostu lub spadku pozytywnego odbioru polityki Urzędu Miasta Poznania, w zależności od oceny przyznanej przez ankietowanych usługodawców. Najwyższe prawdopodobieństwo uznania polityki Urzędu Miasta Poznania za efektywną w przyszłości zyskało w opinii usługodawców działanie w zakresie promowania i organizowania sportu dzieci i młodzieży, również w ocenie rozbudowy infrastruktury sportowo-rekreacyjnej prawdopodobieństwo to wzrasta w kolejnych latach. Niestety, ujemna stała dotycząca wspierania aktywności ruchowej mieszkańców poprzez sport masowy wskazuje na spadające prawdopodobieństwo pozytywnej oceny polityki Urzędu miasta Poznania przez ankietowanych usługodawców w najbliższych latach. Są to bardzo ważne informacje, ponieważ powinny pomóc określić obszar działań strategicznych w polityce sportowo-rekreacyjnej miasta Poznania, równocześnie wskazują one kierunki działań (zadania programu „Sportowy Poznań”), których prawdopodobieństwo pozytywnego odbioru przez usługodawców wzrasta lub maleje. W pracy podjęto próbę analizy skuteczności działania programu strategicznego „Sportowy Poznań”, w której wzięto pod uwagę opinię usługodawców, chcąc uzyskać ich ocenę skuteczności działań Urzędu Miasta Poznania. W kwestionariuszu ankietowym zamieszczono wszystkie cele wzięte pod uwagę w realizacji programu „Sportowy Poznań”. Badaniem na terenie krytych kortów tenisowych (16 obiektów), krytych pływalni (12 obiektów) oraz fitness klubów (11 obiektów) miasta Poznania, zostało objętych 39 usługodawców (zarządzających obiektem sportowo-rekreacyjnym). Uzyskane od usługodawców informacje pozwalają na dokonanie prawidłowej oceny skuteczności działania programu „Sportowy Poznań”. Warunkiem pełnej realizacji zadań zawartych w programie „Sportowy Poznań” jest stała współpraca oparta na współdziałaniu władz miasta z usługodawcami i akceptowaniu przez usługodawców założeń polityki władz miasta. Zastosowany w pracy model zmiennych binarnych pozwolił na określenie wzrostu lub spadku pozytywnego odbioru polityki Urzędu Miasta Poznania, w zależności od oceny przyznanej przez ankietowanych usługodawców. Najwyższe prawdopodobieństwo

uznania polityki Urzędu Miasta Poznania za efektywną w przyszłości zyskało w opinii usługodawców działanie w zakresie promowania i organizowania sportu dzieci i młodzieży, również w ocenie rozbudowy infrastruktury sportowo-rekreacyjnej prawdopodobieństwo to wzrasta w kolejnych latach. Niestety, ujemna stała dotycząca wspierania aktywności ruchowej mieszkańców poprzez sport masowy wskazuje na spadające prawdopodobieństwo pozytywnej oceny polityki Urzędu miasta Poznania przez ankietowanych usługodawców w najbliższych latach. Są to bardzo ważne informacje, ponieważ powinny pomóc określić obszar działań strategicznych w polityce sportowo-rekreacyjnej miasta Poznania, równocześnie wskazują one kierunki działań (zadania programu „Sportowy Poznań”), których prawdopodobieństwo pozytywnego odbioru przez usługodawców wzrasta lub maleje.

Słowa kluczowe: sport, rekreacja, infrastruktura sportowa, aktywność fizyczna.

Dr Małgorzata Kryczka (AWF Kraków)

Tytuł: *Overtourism vs. zrównoważony rozwój turystyki. Jak skutecznie zarządzać overtourismem?*

Wprowadzenie: Prawie 30 lat temu, w wyniku niezwykle dynamicznego wzrostu ruchu turystycznego, pojawiła się koncepcja zrównoważonego rozwoju turystyki. Stała się ona priorytetową sprawą w polityce Unii Europejskiej. Od tego czasu przeprowadzono setki dyskusji, opracowano liczne programy oraz podjęto szereg inicjatyw promujących ową koncepcję. Zdefiniowano jej podstawowe zasady, a termin „zrównoważony rozwój” został umieszczony niemal we wszystkich strategiach rozwojowych miast i regionów. W perspektywie długoterminowej potwierdzano kluczowe znaczenie równowagi pomiędzy wzajemnie powiązаныmi wymiarami: ekonomicznym, społeczno-kulturowym i ekologicznym (środowiskowym). Jednak odpowiedź na wciąż zadawane pytania dotyczące wdrażania koncepcji zrównoważonego rozwoju nadal pozostaje niezadowolająca. Wielu badaczy i obserwatorów rynku turystycznego kontestuje skuteczność realizacji tej koncepcji, uznając że jest ona traktowana jedynie jako filozofia lub idea, albo zabieg marketingowy. Brak praktycznego stosowania zasad zrównoważonego rozwoju i skuteczności zarządzania negatywnymi konsekwencjami turystyki spowodował, że powrócił temat dysfunkcji turystyki. Tym razem dotyczy on dotkliwie odczuwanego, zarówno przez społeczności lokalne, jak i samych turystów, zjawiska zw. overtourism. Nieopanowany wzrost liczby turystów w konkretnym miejscu wraz z jego konsekwencjami budzi negatywne konotacje i stanowi obecnie ogromne wyzwanie. Rosnący wciąż problem osiągnął wymiar globalny i dyskusja na ten temat stała się paląca. W związku z tym nasuwają się pytania: Dokąd zmierza dynamiczny rozwój turystyki? Czy istnieją granice tego rozwoju? Jak skutecznie zarządzać overtourismem? Czy i kiedy zarządzanie turystyką zgodne z koncepcją zrównoważonego rozwoju stanie się faktem? Cel: Celem tego artykułu jest, w pierwszej kolejności, identyfikacja istoty i przyczyn złożonego zjawiska, jakim jest overtourism, a następnie dokonanie przeglądu

aktualnych sposobów zarządzania, jakie podejmują gestorzy dotkniętych nim destynacji turystycznych. Materiał i metody: W pracy wykorzystano źródła wtórne: zastosowano metodę analizy literaturowej oraz przeprowadzono kwerendę zasobów internetowych. Wnioski: W kwestii zarządzania overtourismem nie istnieją proste i łatwe rozwiązania, niemniej są możliwe. Negatywne skutki overtourismu już teraz są na tyle poważne, że niezwłoczne i rygorystyczne wprowadzanie zasad zrównoważonego rozwoju turystyki staje się konieczne.

Słowa kluczowe: overtourism, zrównoważony rozwój turystyki, turyści, społeczność lokalna, destynacja turystyczna, zarządzanie turystyką.

Dr Artur Kurek (AWF Kraków)

Tytuł: *Krajowe Towarzystwo Rybackie - powstanie i pierwsze lata działalności (1879 - 1904)*

Praca ukazuje źródła współczesnego sportu wędkarskiego poprzez prezentację pierwszych lat funkcjonowania tytułowego stowarzyszenia. Galicja, gdyż na tym terenie funkcjonowało Towarzystwo obfitowała zarówno w duże, spokojne rzeki nizinne jak i rwące rzeki i potoki górskie co powodowało, że rybostan był tu niezwykle różnorodny. Niestety do lat osiemdziesiątych XIX wieku brak było unormowań prawnych sankcjonujących połów ryb. Łowiono je na każdym odcinku rzeki, nierzadko przy użyciu dynamitu lub trutek. Ta rabunkowa gospodarka rybna prowadzona przez mieszkańców doprowadziła do znacznego przetrzebienia gatunkowego. W celu ratowania tego co pozostało w wodzie jak i próby restytucji powołano do życia w 1879 roku Krajowe Towarzystwo Rybackie. Zebranie założycielskie odbyło się 24 sierpnia w gmachu krakowskiego Muzeum Techniczno-Przemysłowego. Statut natomiast został zatwierdzony przez c.k. Namiestnictwo we Lwowie 21 września. Celem nowo powstałej organizacji było "przyczynić się ze wszystkich sił i wszystkimi sposobami do popierania, podnoszenia i poprawy rybactwa w kraju, jako też obrona i zastępowanie interesów hodowli ryb i gospodarstwa rybnego w rzekach i stawach. Pierwsze lata działalności KTR skierowane były na stworzenie bazy naukowo - prawnej dla późniejszej działalności Towarzystwa oraz zgromadzenie niezbędnych funduszy.

Dr Magdalena Kwiek (Uniwersytet Pedagogiczny Kraków)

Tytuł: *Turystyka niepełnosprawnych w tarnowskich biurach podróży*

Wprowadzenie: Biura podróży dostrzegają wzrastający trend aktywności turystycznej niepełnosprawnych, związany z wzrostem świadomości, aktywności zawodowej, zmianą sytuacji materialnej oraz rodzinnej i coraz częściej rozszerzają swoją ofertę skierowaną do osób niepełnosprawnych ruchowo i umysłowo. Niepełnosprawni zaś, jako klienci biur podróży, z jednej strony potrzebują szczególnego wsparcia, z drugiej jednak chcą

korzystać z różnych form turystyki na równi z pozostałymi klientami organizatorów wypoczynku. Cel: Celem badań pilotażowych była ocena zainteresowania ofertą turystyczną osób niepełnosprawnych oraz charakterystyka oferty skierowanej do niepełnosprawnych przez biura turystyczne w Tarnowie. Analizowano także możliwości biur podróży w zakresie obsługi osób z dysfunkcjami narządu ruchu lub niepełnosprawnością umysłową (kompetencje pracowników i dostępność). Materiał i metody: Znaczna część biur podróży w Tarnowie to tzw. agencje turystyczne i ich oferta turystyczna jest zgodna z dość urozmaiconą ofertą dla niepełnosprawnych prezentowaną przez dużych organizatorów turystyki, natomiast zainteresowanie tymi ofertami jest niewielkie. Większość placówek jest dostępna dla klientów z ograniczoną ruchomością, a braki niektórych udogodnień rekompensuje pomoc personelu.

Mgr Małgorzata Lipowska (absolwentka AWF w Krakowie, Koło Naukowe „Anima”)

Dr Agnieszka Wojtowicz (AWF w Krakowie)

Tytuł: *Wpływ pozytywnej informacji zwrotnej na motywację uczniów do uczestniczenia w lekcjach wychowania fizycznego.*

Wprowadzenie: Odpowiednia motywacja do uczestniczenia w lekcjach wychowania fizycznego jest jednym z kluczowych czynników, dzięki któremu można określić, czy młody człowiek będzie prowadził aktywny tryb życia. Teoria motywacji SDT (Deci i Ryan, 2000) zakłada dwie podstawowe formy motywacji - motywację autonomiczną i kontrolowaną. Najbardziej autonomiczną formą jest motywacja wewnętrzna, natomiast najmniej autonomiczną (kontrolowaną) - regulacja zewnętrzna. Pomiędzy tymi biegunami znajdują się jeszcze: introjekcja, identyfikacja i integracja. Przeciwnością wszystkich rodzajów motywacji jest amotywacja. Badania wskazują, że autonomiczna motywacja wiąże się z wyższym poziomem aktywności fizycznej u uczniów, zarówno podczas lekcji WF (por. Cox, Smith i Williams, 2008; Yli-Piipari i in., 2009), jak i poza nimi (np. Haerens i in., 2010.; Taylor i in., 2010), równocześnie obserwuje się dodatni związek pozytywnej informacji zwrotnej z autonomiczną motywacją do uczestniczenia w lekcjach WF (Lipowska i Wojtowicz, w druku).

Cel badania i wyniki: Celem badania było określenie wpływu pozytywnej informacji zwrotnej udzielanej przez nauczyciela na motywację do aktywności fizycznej na lekcjach wychowania fizycznego u młodzieży. Eksperyment prowadzony był techniką grup równoległych. Osobami badanymi było 65 uczniów (średnia wieku=14,41±0,95; 55% dziewcząt) z siedmiu klas, z czego trzy klasy zostały przyporządkowane jako eksperymentalne. Wykorzystano skalę do pomiaru motywacji BREQ 2 (Markland i Tobin, 2004) oraz Skalę Przywództwa w Sporcie (polska adaptacja: Wałach-Biśta, 2014), do określenia poziomu zachowań nauczyciela WF. Pomiar odbył się dwukrotnie: przed rozpoczęciem i po zakończeniu eksperymentu. Nauczyciele z grup eksperymentalnych otrzymali ustną oraz pisemną instrukcję dotyczącą wykorzystywania pozytywnej informacji zwrotnej, którą następnie stosowali w dwóch klasach przez 7 tygodni. W

klasach kontrolnych przeprowadzono jedynie badanie kwestionariuszami. Zaobserwowano wzrost motywacji autonomicznej w grupach eksperymentalnych w porównaniu z kontrolnymi (wewnętrzna: $F(1,63)=3,64;p=0,06$; integracja: $F(1,63)=4,18;p=0,01$).

Wnioski: Pozytywna informacja zwrotna wpływa korzystnie na autonomiczną motywację do aktywności fizycznej podczas lekcji wychowania fizycznego wśród młodzieży, a efekt ten obserwowano nawet wówczas, gdy wyjściowo nauczyciel był dobrze oceniany przez swoich uczniów.

Mgr Reylin San Juan Maciejewski (AWF w Warszawie, Keimyung University, South Korea).

Tytuł: *Residents' Perception towards Hosting the 2019 Southeast Asian Games: Is Developing Philippines Ready for Sport Tourism?*

Background: Sport tourism has been identified as one of the most important industries of recent years and has sparked a proliferation of motivation-related as well as impact-related studies. Research about Philippine sports tourism, however, is scarce.

Purpose: The aim of the present investigation was to identify perceptions of residents on the impact of hosting an international sports event to their community.

Methods: A descriptive research design was employed in this study using a previously validated impact questionnaire. The survey was made available online and dissemination was accomplished using a popular social networking site. Respondents were 173 (Male, $n=43.4\%$; Female, $n=56.6\%$) residents of the different cities hosting the various sports events in the 2019 Southeast Asian Games (SEAG) to be held in the Philippines in November. Respondents were generally highly educated (88.4%), of prime working age (25 to 56 years old, 70.5%) and physically active (61.3%).

Results: Preliminary results revealed that 66.4% ($t(172)=9.118, p<.001$) of respondents believed that hosting the SEAG would bring more positive than negative impacts. 76.9% ($t(172)=13.671, p<.001$) and 80.05% ($t(172)=15.727, p<.001$) of the residents perceived a positive impact to urban development and the economic condition of the community, respectively. Majority (83.3%) perceived social-psychological benefits such as civic pride and city promotion as positive ($t(172)=17.178, p<.001$). On the other hand, the respondents (60.6%, $t(172)=6.49, p<.001$) perceived that the event would have a negative impact on their social life such as overcrowding and traffic congestion.

Conclusion: Although the perception of the residents towards hosting of an international sports event was generally positive, the respondents expressed concern regarding

domestic issues related to the organization of and preparation for the games such as corruption, environmental destruction as well as displacement of some ethnic groups and disrespect of ancestral domains.

Keywords: sports tourism, event hosting, economic impact, social impact, environmental impact

---

Dr Ewa Malchrowicz-Mośko (AWF Poznań)

Mgr Maciej Młodzik (AWF Poznań)

Mateusz Rozmiarek (AWF Kraków)

Tytuł: Triathlon jako nowoczesna forma konsumpcji sportowej – motywy uczestnictwa

Wprowadzenie: Triathlon to dyscyplina sportowa składająca się z pływania, biegania i jazdy na rowerze, połączona w jeden „wyścig łączony”, który ma na celu nie tylko utrudnienie rywalizacji, ale także uczynienie każdej dyscypliny bardziej atrakcyjną dla potencjalnych widzów. Pierwszy triathlon odbył się w 1974 r.

W Stanach Zjednoczonych, a 10 lat później w Poznaniu. Jako dyscyplina olimpijska triathlon pojawił się po raz pierwszy na igrzyskach olimpijskich w Sydney w 2000 roku. Chociaż wciąż nie jest popularną dyscypliną, zyskuje na popularności w ostatnim czasie.

Cel: Celem pracy jest ukazanie że triathlon to nowoczesna forma konsumpcji sportowej, określenie profilu uczestnika oraz jego motywacji do udziału w imprezie triathlonowej.

Materiał i metoda: Część teoretyczna podkreśla znaczenie wydarzeń triathlonowych dla rozwoju turystyki oraz promocji zdrowia i aktywności fizycznej na podstawie przeglądu literatury przedmiotu, natomiast część empiryczna przedstawia wyniki badań przeprowadzonych podczas imprezy Środa Wielkopolska Triathlon 2018 za pomocą sondażu diagnostycznego.

Wyniki i wnioski: W pracy określono profil społeczno-demograficzny uczestników wydarzenia (N = 109) i motywy ich uczestnictwa. Zawarte informacje mogą być cenne dla osób zaangażowanych w rozwój sportu i turystyki w mniejszych miejscowościach w Polsce.

Słowa kluczowe: triathlon, turystyka sportowa, promocja zdrowia

---

Prof. Eligiusz Małolepszy (Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza w Częstochowie)

Dr Teresa Drozdek-Małolepszy (Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza w Częstochowie)

Tytuł: *Rozwój organizacyjny sportu w województwie wołyńskim w okresie II Rzeczypospolitej*

Celem pracy jest przedstawienie rozwoju organizacyjnego sportu w województwie wołyńskim w okresie II Rzeczypospolitej. Okres międzywojenny przyniósł pozytywne zmiany w działalności ruchu sportowego na Wołyniu. Związany był z powstawaniem klubów i towarzystw sportowych. Powoływane były przez narodowości zamieszkujące województwo wołyńskie, m. in. przez ludność polską, żydowską, ukraińską i czeską. Istotne znaczenie dla organizacji działalności sportowej miało powołanie w 1927 r. Państwowego Urzędu Wychowania Fizycznego i Przyniesienia Wojskowego oraz jego odpowiedników na szczeblu wojewódzkim, powiatowym, miejskim i gminnym. Do rozwoju dyscyplin sportowych przyczyniło się powoływanie na obszarze województwa wołyńskiego okręgowych związków sportowych. Było to szczególnie widoczne w okresie lat trzydziestych XX w.

Dr Michał Mazurkiewicz (Uniwersytet im. Jana Kochanowskiego w Kielcach).

Tytuł: *Ideał 'Muskularnego Chrześcijanina' – przypadek mistrza olimpijskiego Erica Liddella*

Koncept „Muskularnego Chrześcijaństwa” narodził się w wiktoriańskiej Anglii (dokładnie w 1857 roku). Ów kult zdrowia i męskości, oparty na wartościach chrześcijańskich, odegrał ważną rolę w dziejach sportu i religii. Działalność „Związku Chrześcijańskiej Młodzieży Męskiej” („YMCA”) łączyła fizyczny i duchowy rozwój młodzieży. Ważnym ogniwem w procesie tworzenia silnych relacji pomiędzy sportem a religią byli członkowie protestanckich wspólnot religijnych, wśród których pojawiali się też czynni sportowcy – gorliwi chrześcijanie, otwarcie manifestujący swoje przekonania. Autor analizuje działalność szkockiego lekkoatlety, dwukrotnego medalisty olimpijskiego, a następnie misjonarza w Chinach – Erica Liddella. Badanie wymagało wniknięcia w historię zarówno sportu, jak i religii oraz zapoznania się z licznymi publikacjami poświęconymi owym zagadnieniom.

Dr Adam Metelski (Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu).

Tytuł: *Kariera sportowa a życie rodzinne na przykładzie koszykarzy występujących w Polskiej Lidze Koszykówki*

Zawodowa gra w koszykówkę jest wymagającym zajęciem i narzuca koszykarzom i ich rodzinom pewien styl życia. Oddziaływanie sportu na życie rodzinne polskich koszykarzy jest tematem niezbadanym, stąd wynika celowość zajęcia się tym zagadnieniem. W wyniku dokonanych obserwacji i przeprowadzonych wywiadów należy stwierdzić, że sport zawodowy ma istotny wpływ na życie rodzinne koszykarzy występujących w

Polskiej Lidze Koszykówki. Głównymi kwestiami związanymi z profesjonalnym uprawianiem sportu, które oddziałują na życie rodzinne są: częste zmiany miejsca zamieszkania, specyficzny styl życia, przeciętne wyższe zarobki oraz ograniczona długość trwania kariery.

Słowa kluczowe: koszykówka, rodzina, zarobki.

Prof. Tomasz Michaluk (AWF Wrocław)

Prof. Krzysztof Pezdek (AWF Wrocław)

Tytuł: *Cielesność gracza-zawodnika w esportach (grach komputerowych) i sporcie osób niepełnosprawnych. Negacja dualizmu ciało sprawne – ciało niepełnosprawne.*

Hipotezą badawczą jest, że cielesność osoby sportowca lub gracza nie przesądza o jakościowej różnicy pomiędzy tradycyjnym sportem, a grą w środowisku komputerowym. Postać, którą posługuje się w świecie gry osoba (gracz), wielowymiarowo konstytuuje i dopełnia jej podmiotowość. W tym sensie avatar nie jest tylko narzędziem uprawiania esportu, takim jakim jest np. piłka lub oszczep w środowisku analogowym (empirycznym). Podkreślamy, że nasze propozycje nie są głosem w dyskusji czy esporty są sportem, chociaż intensywne zaangażowanie elementu cielesnego w daną dyscyplinę bywa przez niektórych badaczy uważane za warunek konieczny nazwania danej aktywności sportem (Parry, 2019). Dualizm klasyfikujący i rozróżniający sport (cielesność) vs brak zaangażowania cielesności (gra) do pewnego stopnia zdezaktualizował się w świetle dopuszczonych w sporcie modyfikacji cielesnych, będących interpretowanymi jako integralna część ciała zawodnika. Rewolucja w kulturowej recepcji ciała dokonała się w sporcie osób niepełnosprawnych w latach 10. XXI wieku, a jej zaskakującą konsekwencją było przemienienie dysfunkcji cielesnej w nadsprawność. Amputowane w 11 miesiącu życia nogi zastąpiono protezami, które okazały się na tyle sprawne, że inwalida Oskar Pistorius, postanowił stanąć w szranki z najlepszymi na świecie pełnosprawnymi biegaczami.

Mgr Marcin Murzyn (Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie)

Tytuł: *Niemoralne dyscypliny sportu - perspektywa bioetyki personalistycznej*

Z każdym sportem mogą wiązać się praktyki moralnie naganne, gdyż tak w rozgrywkach amatorskich, jak i zawodowych, może dochodzić do agresji, oszustw czy korupcji. Nie ulega również wątpliwości, że niektóre rodzaje aktywności fizycznej okazują się wyjątkowo niebezpieczne dla zdrowia, a nawet życia człowieka. Himalaizm bądź wyścigi samochodowe są przecież nad wyraz ryzykowne i nie bez kozery zalicza się je do grona

sportów ekstremalnych. Niezależnie od tego można jednak pytać, czy istnieją sporty, w których już same zasady i reguły nakazują takie postępowanie, które jawi się jako destrukcyjne dla fizycznej i psychicznej kondycji jestestwa ludzkiego. Celem artykułu jest próba wskazania dyscyplin sportu, w których - chcąc osiągać korzystne wyniki - nie sposób uniknąć wyrządzenia szkód somatycznych i psychicznych sobie oraz rywalom. Przedstawienie owych sportów, a także dokonanie ich moralnej ewaluacji, przeprowadzone są z punktu widzenia antropologii i etyki personalistycznej, w której człowieka uważa się za byt osobowy, zaopatrzonego w niezbywalną godność ontyczną i transcendujący przyrodę w aktach poznania, miłości i wolności.

Dr Małgorzata Orlewicz-Musiał (AWF Kraków)

Tytuł: *Ruch sportowy „Masters” a turystyka sportowa.*

Problematyka rozwoju turystyki sportowej z uwzględnieniem udziału osób starszych stanowi nowe zjawisko na początku XXI wieku. Wraz z popularyzacją zawodów sportowych w których uczestniczą zawodnicy weterani, nastąpił dynamiczny rozwój turystyki łączącej wydarzenia sportowe z krajoznawstwem i kulturoznawstwem. Dostrzega się zależność doboru miejsc startów przez zawodników Masters od atrakcyjności turystycznej miast-organizatorów. Celem pracy jest ukazanie trendu turystyki sportowej w środowisku polskich sportowców weteranów. Ruch sportowy „Masters” a turystyka sportowa. Problematyka rozwoju turystyki sportowej z uwzględnieniem udziału osób starszych, stanowi nowe zjawisko rozwijające się dynamicznie na początku XXI wieku. Wraz z popularyzacją zawodów sportowych, w których uczestniczą zawodnicy-weterani, nastąpił dynamiczny rozwój turystyki łączącej wydarzenia sportowe z krajoznawstwem i kulturoznawstwem. Dostrzega się zależność doboru miejsc startów przez zawodników „Masters” od atrakcyjności turystycznej miast-organizatorów. Najwyraźniejszymi przykładami takich wydarzeń są biegi długodystansowe, triathlony, kolarstwo, pływanie i umiejscowione w popularnych turystycznych ośrodkach i znanych z ruchu turystycznego miejscowościach. Łączenie amatorskiego sportu na poziomie wyczynowym doprowadziło do zaistnienia nowej wartości - chęci sprawdzenia się w nowym środowisku. Jednak nie tylko sama rywalizacja sportowa odgrywa istotną rolę. Zawodnicy pomijając prestiż imprezy, często wybierają rejon startu pod kątem atrakcyjności turystycznej rozgrywania zawodów, miejsca nawiązujące do historycznych wydarzeń, zabytkowe obiekty sportowe, środowisko przyrodniczego, wykazując przy tym chęć współuczestnictwa w zawodach wraz z najlepszymi i utytułowanymi zawodnikami. Poza samym uczestnictwem w sportowej rywalizacji pojawia się udział w imprezach towarzyszących i wycieczkach krajoznawczych przygotowanych przez organizatorów. Celem pracy jest ukazanie trendu turystyki sportowej w środowisku polskich sportowców weteranów z uwzględnieniem elementów rywalizacji, poznawczych i ludycznych.

Dr Barbara Pędraszewska (AWF Warszawa)

Tytuł: Wioślarstwo polskie w świetle tradycji olimpijskich

Rok 2019 jest szczególny dla polskiego sportu. Nie tylko z uwagi na fakt, że jest to wielki jubileusz tworzenia się zrębów organizacyjnych wielu instytucji sportowych, ale przede wszystkim na ukonstytuowanie się Polskiego Komitetu Olimpijskiego.

Powstanie sto lat temu PKOl dało możliwość polskim sportowcom na uczestnictwo w wielkiej światowej rywalizacji jaką są igrzyska olimpijskie. Rodzimy debiut olimpijski nastąpił w Paryżu w 1924 roku i spotkał się z entuzjastyczną aprobatą ze strony międzynarodowego środowiska sportowego. Nasi zawodnicy reprezentowali kraj w kilku dyscyplinach, wśród których znalazło się także wioślarstwo. Od tego czasu regularnie, aż do chwili obecnej, wioślarze reprezentują barwy biało - czerwone na tej znaczącej imprezie międzynarodowej. Celem pracy jest przedstawienie osiągnięć polskich wioślarzy podczas igrzysk olimpijskich, ze szczególnym uwzględnieniem najnowszych sukcesów. Materiał badawczy stanowią dokumenty źródłowe, a wśród nich znalazły się sprawozdania Polskiego Związku Towarzystw Wioślarskich oraz oficjalna dokumentacja Międzynarodowego Komitetu Olimpijskiego, a także relacje działaczy sportowych uczestniczących w igrzyskach olimpijskich.

Słowa kluczowe: wioślarstwo, sport, igrzyska olimpijskie.

Mgr Sylwia Ryszawy (Uniwersytet Śląski w Katowicach)

Tytuł: *Kobiecość w sporcie? Wizerunek kobiety-piłkarki.*

Pomimo rozwoju kobiecej piłki nożnej, wciąż pozostaje ona dyscypliną nie cieszącą się dużym zainteresowaniem ze strony społeczeństwa. Kobiety, które wybierają karierę sportową często spotykają się ze stereotypowym postrzeganiem. Przeciwwstawiając się tradycjom i panującym obyczajom stają się również "obiektem" oceny. Referat przedstawia przykłady, w których społeczeństwo niejednokrotnie w historii rozwoju kobiecej piłki nożnej koncentrowało swą uwagę na wizerunku zawodniczek, a nie ich umiejętnościach piłkarskich. Wystąpienie skłania do refleksji dotyczącej nierówności płci i pozwala spojrzeć na kwestię piłki nożnej z perspektywy społecznej.

Dr Matylda Siwek (Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie)

Dr Magdalena Żmuda-Pałka (AWF Kraków).

Tytuł: *Rola Internetu w promocji turystycznej Krakowa*

Obecnie Internet jest niezbędnym narzędziem wykorzystywanym przez przedsiębiorstwa wszelkich dziedzin, zarówno w zakresie informacyjnym, jak i promocyjnym. Dla działań w sektorze turystyki, która nieustannie i niezwykle dynamicznie rozwija się, Internet jest narzędziem nieodzownym i niezastąpionym. Dzięki niemu, w łatwy sposób można dotrzeć w krótkim czasie do stosunkowo dużej liczby odbiorców. Turyści, na każdym etapie swoje podróży poszukują informacji dostępnych on-line, stosują też wiele aplikacji. Wymieniają swoje opinie z wyjazdów na różnorodnych forach, relacjonują swoje podróże w postaci blogów czy vlogów. Firmy i instytucje działające w sektorze turystycznym dostrzegły wymierną wartość Internetu, dlatego też wykorzystują go w działaniach promocyjnych, wprowadzając jednocześnie nowe technologie.

Celem niniejszego artykułu jest zestawienie oraz analiza działań promocyjnych w zakresie rozwoju turystyki w Krakowie. Analizie poddane zostaną zarówno oficjalne, jak i prywatne strony internetowe, filmy czy inne materiały reklamowe dostępne on-line, które mogą mieć wpływ na motywację podróżnych. Przeprowadzone zostanie również badanie pilotażowe, za pomocą kwestionariusza ankietowego dotyczące korzystania z Internetu w celu pozyskania informacji o Krakowie przed przyjazdem do miasta i w czasie pobytu w nim.

Słowa kluczowe: Kraków, turystyka przyjazdowa, Internet, promocja, nowe technologia, motywacja

---

Mgr Kornel Sudoł (absolwent AWF Kraków)

Tytuł: *Stoicyzm we współczesnym sporcie*

W toku pierwszej części prezentacji będzie przedstawiony zarys filozofii stoickiej, uwzględniając genezę jego powstania, twórców, a także główne jej założenia i pryncypia. Po krótkim wprowadzeniu do stoicyzmu, podejmę próbę ukazania miejsca myśli stoickiej w myśli Pierre De Coubertina i Didona, a także w aktualnym dorobku psychologii sportu, Daniela Golemana i jego koncepcji inteligencji emocjonalnej, psychoterapii, coachingu biznesu oraz prakseologii walki militarnej. Te wszystkie zagadnienia stanowią pierwszy człon mojego wywodu, który będzie zatytułowany „Wprowadzenie do stoicyzmu i jego dzisiejszy renesans”. Druga część mojego referatu zostanie poświęcona zasadom i ćwiczeniom stoickim, które z powodzeniem mogą zostać zaimplementowane - w formie swoistego treningu psychomentalnego - do procesu treningu sportowego i startów w zawodach sportowych. We wstępie do tej części, zatytułowanej „Model stoickiego treningu psychomentalnego w sporcie”, zostanie przedstawiony krótki opis specyfiki wysiłku fizycznego (pod kątem fizjologii człowieka), a także ogólny opis ludzkiego postrzegania, rozumowania i podejmowanych przez niego decyzji pod wpływem podświadomych, automatycznych i często szkodliwych dla sportowca sygnałów ze strony

„emocjonalnego mózgu, tj. ciała migdałowatego”. Wstęp ten, w założeniu ma być wprowadzeniem do uchwycenia istoty ponadczasowych rad, wskazówek, praktyk duchowych największych stoików, które mogą być z wielkim powodzeniem wykorzystane w pracy psychomentalnej z grupą sportową. Konkludując, referat „Stoicyzm we współczesnym sporcie” składa się z dwóch części: 1) Wprowadzenie do stoicyzmu i jego dzisiejszy renesans. 2) Model stoickiego treningu psychomentalnego w sporcie.

Dr Małgorzata Tomecka (Wyższa Szkoła Edukacji w Sporcie, Warszawa)

Tytuł: *Szkoły o profilu sportowym a procesy profesjonalizacji w kulturze fizycznej. Studium przypadku*

Procesy profesjonalizacji życia społecznego znajdują odzwierciedlenie w kulturze fizycznej, w której nieustannie dokonuje się ewolucja modeli kształcenia, czynności pracy, specyfiki rynku pracy i swoistego rodzaju usług. Nie tylko sport jest złożonym, wielowymiarowym zjawiskiem społecznym i jednym z przykładów dynamicznych zmian w strukturze społeczno-zawodowej w obrębie kultury fizycznej. Przeobrażenia profesjonalizacji, rozumianej jako uzawodowienie, dotyczą wszystkich komponentów omawianej w tym miejscu dziedziny. Najwyraźniej zmiany zaznaczają się w sporcie oraz w kierunkach kształcenia na poziomie wyższym i wyodrębnianiu się nowych zawodów w obszarze szeroko rozumianej kultury fizycznej. W ostatnich latach systematycznie wzrasta liczba szkół sportowych i szkół mistrzostwa sportowego na wszystkich poziomach edukacji w Polsce, a zainteresowanie szkołami o takim profilu nie spada. Jedną z przyczyn, jak się wydaje, jest coraz wyższy poziom przekonania jednostek i grup o pozytywnym wpływie sportu i aktywności fizycznej na wiele obszarów życia społecznego. Natomiast innym wyjaśnieniem może być zmiana, jaka dokonała się w świadomości rodziców posyłających swoje potomstwo do różnego typu szkół. Jednak szkoły sprofilowane sportowo, nie nadają żadnych kwalifikacji/uprawnień zawodowych po zakończeniu edukacji na średnim poziomie, w odróżnieniu od np. szkół muzycznych czy plastycznych. Wiedza na temat pobudek, jakimi kierują się rodzice w podejmowaniu decyzji o rozpoczęciu przez ich potomstwo edukacji w szkołach o profilu sportowym, jest raczej marginalna. Również niewiele wiadomo o oczekiwaniach rodziców i uczniów wobec tego typu szkół, szczególnie po zakończeniu nauki oraz o losach ich absolwentów. Zatem celem niniejszego opracowania, będzie między innymi próba wyjaśnienia motywów posyłania dzieci do szkół o profilu sportowym przez ich rodziców oraz przedstawienie oczekiwań rodziców i uczniów wobec ww. na przykładzie Szkoły Mistrzostwa Sportowego.

Słowa kluczowe: szkoły o profilu sportowym, profesjonalizacja w kulturze fizycznej, motywacje rodziców, oczekiwania uczniów.

Mgr Marcin Widomski (Uniwersytet Jagielloński)

Tytuł: *Zarządzanie marką z wykorzystaniem sportu niepełnosprawnych*

Komercjalizacja sportu sprawiła, że stał się on najważniejszą dziedziną światowego sponsoringu, wykorzystywaną w działaniach marketingowych, co pozwala sportowcom i klubom sportowym osiągać przewagę rynkową. Zasadniczym przemianom uległ również sport osób niepełnosprawnych. Zdecydowanie zmieniły się warunki i możliwości uprawiania sportu przez osoby z dysfunkcjami. W procesie przemian można zauważyć stopniowe przechodzenie od rehabilitacji przez rekreację do sportu wyczynowego, który w ostatnich latach podlega profesjonalizacji, a także komercjalizacji. Celem badania była eksploracja obszaru marketingu sportowego ze szczególnym uwzględnieniem wykorzystania wizerunku sportowców niepełnosprawnych. W tym celu przeprowadzona została anonimowa ankieta metodą CAWI. Uzyskane wyniki wskazują, że podmioty działające w obszarze sportu osób niepełnosprawnych posiadają właściwości atrakcyjne z punktu widzenia marketingowego, zaś wizerunek sportowca niepełnosprawnego jest komercyjnie atrakcyjny dla klubów sportowych. Rezultaty badań posiadają wartość aplikacyjną i sygnalizują konieczność eksploracji trzeciego obszaru w marketingu sportowym, którym obok zidentyfikowanych i szeroko opisanych marketingu sportu i marketingu poprzez sport, będzie zjawisko marketingu sportu poprzez sport.

Dr Anna Wilkońska (AWF Kraków)

Tytuł: *Aktywne formy wypoczynku jako motor rozwoju turystyki w miastach w świetle badań samorządów*

Polskie miasta, nadążając za trendami rynkowymi, coraz częściej planują oparcie rozwoju turystyki na umożliwieniu turystom spędzanie czasu wolnego w sposób aktywny. Dzieje się tak pomimo tego, że generalnie miasta, w tym szczególnie duże ośrodki, ze względu na stan lokalnego środowiska przyrodniczego nie są przez turystów kojarzone z aktywnymi formami wypoczynku. Jednakże obecne wzmożone zainteresowanie turystów ofertą z tego zakresu, jak również wykorzystywanie tej idei jako formy walki, w tym medialnej, o pozyskanie dodatkowego finansowania zadań, czy zmianę wizerunku miast jako dbających o ochronę środowiska naturalnego, wpływa na większe zainteresowanie tym kierunkiem rozwoju ze strony samorządów. Trzeba pamiętać, że w Polsce władze samorządowe odpowiadają za kreowanie pozytywnych zmian w powierzonych im terytoriach, w tym w zakresie turystyki, i jednocześnie posiadają narzędzia planistyczne związane z kreowaniem przyszłości w duchu zasad zrównoważonego rozwoju. Badania przeprowadzone przez Autorkę w samorządach na reprezentatywnej próbie 628 miast (67,5% ogólnej liczby miast w Polsce wg stanu na koniec 2018 r.), pozwoliły na określenie czy i na ile w polityce turystycznej ośrodków miejskich wiodący kierunek rozwoju wytycza się w oparciu o umożliwienie turystom aktywnego wypoczynku. W toku badań wyodrębniono także poszczególne formy związane z aktywnym wypoczynkiem, na

których skupili się samorządowcy w toku budowania rozwoju turystyki w polskich miastach.

Dr Arkadiusz Włodarczyk (AWF Warszawa)

Tytuł: *Koniec starożytnych igrzysk olimpijskich w świetle źródeł antycznych i bizantyńskich*

Powszechnie przyjęło się, że datą wyznaczającą koniec olimpijskich agonów jest rok 393, gdy pod wpływem dekretów Teodozjusza Wielkiego zakazujących kultów pogańskich igrzyska nie odbyły się. Nie istnieje jednak żadne bezpośrednie potwierdzenie, jakoby cesarz występował przeciwko igrzyskom. Autorem połączenia końca igrzysk olimpijskich z dekretami Teodozjusza był żyjący w XI wieku bizantyński mnich Jerzy Kedren. Założył on, że koniec igrzysk w Olimpii był wynikiem prawa religijnego. Istnieją jednak źródła rzymskie i bizantyńskie, na podstawie których można podważyć stwierdzenie Kedrena. Celem niniejszego wystąpienia będzie przedstawienie tych źródeł i próba podjęcia wyznaczenia nowych ram czasowych końca starożytnych igrzysk olimpijskich.

Dr Agnieszka Wojtowicz (AWF w Krakowie)

Dr Marlena Banasik (SWPS, Wydział Zamiejscowy w Katowicach)

Mgr Małgorzata Lipowska (absolwentka AWF w Krakowie, Koło Naukowe „Anima”)

Łukasz Żbik (AWF w Krakowie).

Tytuł: *Związek nadmiernego zaangażowania w pracę z uzależnieniem od alkoholu wśród trenerów sportowych w kontekście psychopatii*

Nadmierne zaangażowanie w pracę, czyli pracoholizm, jest zaliczane do zaburzeń obsesyjno-kompulsywnych, które są włączane do grupy zaburzeń lękowych. Wskazuje się, że pracoholizm związany jest z przymuszaniem samego siebie do pracy, brakiem kontroli nad nawykami związanymi z pracą oraz może prowadzić do zaniedbania głównych czynności życiowych (Łuczak, 2009; Rowicka, 2015). Ze względu na wzrastające napięcie, lęki, obniżenie nastroju oraz trudności w relacjach międzyludzkich, u osób nadmiernie zaangażowanych w pracę wrasta ryzyko uzależnienia od substancji psychoaktywnych. Dzięki używkom w krótkim czasie są w stanie zredukować narastający dyskomfort psychiczny, a w dłuższej perspektywie - popadają w nałóg. Należy zwrócić uwagę zwłaszcza na grupę osób, którzy określani są jako alkoholicy wysokofunkcjonujący, czyli osoby spostrzegane jako zaradne, samodzielne i zorganizowane.

Celem badania było sprawdzenie, czy związek nadużywania alkoholu i pracoholizmu u trenerów sportowych jest modyfikowany przez poziom cech psychopatycznych.

Przebadano 96 trenerów sportów indywidualnych i zespołowych ($M_{\text{wiek}}=31,85\pm 10,56$) o stażu pracy od roku do 42 lat ($M_{\text{staż}}=8,66\pm 8,51$). Wykorzystano test Audit (alkoholizm), TriPM (psychopatia), WorkBAT (pracoholizm). Przeprowadzone analizy moderacji wykazały, że związek używania alkoholu i zadowolenia z pracy zmienia się wraz ze wzrostem poziomu dwóch cech psychopatii - zuchwałości ($\text{Beta}=-0,28$; $t=-2,69$; $p=0,009$) oraz rozhamowania ($\text{Beta}=0,21$; $t=2,12$; $p=0,037$). U trenerów o wysokim poziomie rozhamowania wraz ze wzrostem zadowolenia z pracy zwiększało się używanie alkoholu, natomiast u osób o wysokim poziomie zuchwałości im wyższe było zadowolenie z pracy tym mniejsze używanie alkoholu. Stwierdzono również, że wraz ze wzrostem zuchwałości zmienia się związek używania alkoholu i nadmiernego zaangażowania w pracę ($\text{Beta}=-0,28$; $t=-2,58$; $p=0,012$). U osób z wysokim poziomem zuchwałości im bardziej były zaangażowane w pracę tym niższy był alkoholizm.

Wśród badanych trenerów sportowych cechy psychopatyczne stanowiły moderator związku nadużywania alkoholu z pracoholizmem. Wysoki poziom zuchwałości może chronić przed ryzykiem nałogowego picia, równocześnie wysoki poziom rozhamowania ryzyko to zwiększa, zwłaszcza u osób, których pracoholizm połączony jest z wysokim zadowoleniem z pracy.

Dr Kamila Ziółkowska-Weiss (Uniwersytet Pedagogiczny)

Klima Karolina, licencjat (absolwentka Uniwersytetu Pedagogicznego).

Tytuł: *Program Camp America jako szansa pracy i zwiedzania USA przez młodych ludzi z Polski*

Wprowadzenie: Organizacja Work&Travel działająca na całym świecie umożliwia młodym ludziom wyjazd do Stanów Zjednoczonych. Jej charakterystycznym aspektem jest wakacyjny wyjazd związany z kulturową wymianą. Work&Travel to szansa na pracę, a także możliwość zwiedzania USA. Obecnie istnieje wiele firm specjalizujących się w wyjazdach młodych ludzi do Stanów Zjednoczonych w tym zakresie, jednym z nich jest Camp America.

Cel: W niniejszym opracowaniu poruszono aspekt związany z uczestnictwem w programie Camp America jako szansy, możliwości pracy oraz zwiedzania Stanów Zjednoczonych przez młodych ludzi z Polski. Celem przeprowadzonych kwestionariuszy ankietowych było zapoznanie się z opinią respondentów na temat wyjazdów do stanów w ramach programów Work &Travel.

Materiał i metody: Do osiągnięcia zamierzonego celu badań i weryfikacji postawionych hipotez badawczych przeprowadzone zostały kwestionariusze ankietowe w formie internetowej. Zostały one skierowane do osób z Krakowa, oraz z Poznania, które brały

udział w wakacyjnym programie Work&Travel realizowanym przez Camp America. Autorki brały również udział w spotkaniach organizacyjnych prowadzonych przez przedstawicieli Camp America, a także przeprowadziły wywiady z regionalnymi konsultantami Camp America z Krakowa i Poznania.

Wyniki: Na podstawie przeprowadzonych badań można stwierdzić, że kobiety częściej biorą udział w programie realizowanym przez Camp America. Powyższy program jest ukierunkowany dla młodych ludzi z wyższym wykształceniem, bądź w trakcie jego zdobywania, czego dowodzą wyniki z przeprowadzonych kwestionariuszy ankietowych.

Wnioski: Na podstawie dokonanej analizy autorki mogą stwierdzić, iż studenci najchętniej korzystają z programu campower oraz counsellor ze względu na atrakcyjne warunki pracy, a także, brak konieczności posiadania szczególnych kwalifikacji jak to jest w przypadku special needs counsellor. W ramach programu Camp America młodzież ma nie tylko szansę poznać i zarobić pieniądze, ale także zapoznać się z tradycją oraz mentalnością lokalnej społeczności.

Słowa kluczowe: Camp America, USA, student, turystyka, Work&Travel, praca, zwiedzanie

---

Prof. Maria Zowiśło (AWF Kraków)

Tytuł: *Wędrowki dookolne. Ethos i epifanie miejsca zamieszkania*

Osią koncepcyjną referatu są „wędrowki dookolne”, którym to terminem określam niespieszne mikro-wędrowki w miejscu zamieszkania wędrowca. Ideę takich wędrowek problematyzuję i rozwijam poprzez próbę nakreślenia właściwej im aksjofery, ethosu i epifanii, małych objawień lokalnej codzienności. Idea „dookolnych wędrowek” jest powiązana z pojęciem „miejsca”, rozumianego źródłowo jako ethos, tj. siedziba, miejsce zamieszkania, zgodnie z jednym z pierwotnych sensów, w jakim starożytni Grecy rozumieli to słowo. Dla Greków *ethos*-miejsce stanowił jedność z prawami, obyczajami, a także charakterem moralnym społeczności i tworzących je jednostek. Miejsce *polis* było zatem nie tylko miejscem geograficznym, ale także kulturowym, aksjologicznym. Ethos wędrowek dookolnych, rozumiany jako aura wartości związanych z *genius loci* oraz epifanicznej mocy dookolnego świata, stanowi punkt wyjścia dla skonstruowania ethosu podróży w ogóle, tj. podróży *sensu stricto*, podróży „w świat”. Wprowadzeniem do tych rozważań będzie m.in. prezentacja koncepcji nie-miejsca Marca Augé’go, zgodnie z którą w przestrzeni „hipernowoczesności”, naznaczonej niezwykle mobilnością człowieka i transferu artefaktów oraz dyfuzji kultur, umierać ma tradycja miejsca, kultury domu, zakorzenienia, osiadłości. Podstawową przesłanką prezentowanego tekstu jest polemiczna wobec tego ujęcia teza, że miejsce zadomowienia stanowi nie tylko trwałą i niezbywalną wartość egzystencjalną dla człowieka współczesnego, ale także posiada potencjał wędrowny, stając się niszą mikro-wędrowek, uważnego doświadczania dookolnego świata. W referacie odwoływać się będę do literatury filozoficznej oraz

eseistycznej pisarzy-wędrowców, takich jak Pico Iyer, Michał Cichy, Alain de Botton, Dan Kieran, Stefan Symotiuk.
